

David Grigg: *The world food problem 1950-1980*.

Blackwell, Oxford 1985. 276 s., ill. 24 cm. GBP 19.50.

Bogen behandler den globale balance og de regionale in balancer mellem fødevarerproduktion og befolkning gennem den seneste menneskealder. En række generelle kapitler behandler emner som: hungerens udbredelse og historie, befolkning og fattigdom, udviklingen i fødevarerproduktion og arealanvendelse, fødevarerhandel og -hjælp. Tre regionale kapitler behandler forhold i Afrika, Latin-Amerika og Asien. Bogen er velskrevet og nøgtern – for folk, der ønsker oplysning og ikke blot støtte for fordomme eller yndlingsteorier. Teksten er gennemgående meget velforsynet med litteraturhenvisninger i fodnoter (det kunne være meget nyttigt med en samlet litteraturliste); der er mange tabeller og en del kort samt diagrammer. – God bog.

Henning Mørch

Harold E. Croxall & Lionel P. Smith: *The fight for food: factors limiting agricultural production*.

Allen & Unwin, London 1984. XVI, 218 s. 22 cm. Paperback: GBP 4.95. Hardback: GBP 15.-.

De kompetente folk, der har forfattet denne bog er – en plantepatolog, der bl.a. har været rådgiver for det britiske landbrugsministerium, og en matematiker, der har arbejdet med landbrugsmeteorologi – også på højeste niveau. De har, siger forlaget, »omfattende erfaring og forståelse for de problemstillinger der behandles«, – det manglede bare, når man skriver en bog (med en sådan titel). Bogen er overordentlig sober og lever helt op til et indledende motto fra Descartes: »Intet må accepteres som sandt før, det klart er erkendt at være det; hvilket indebærer, at man med al mulig omhu må undgå hast og fordomme«. De tætte 200 sider behandler derefter i fem afsnit: klima, jordbund, biologiske faktorer, socio-økonomiske faktorer, samt et sammenfattende afsnit. Til slut bringes en ganske skikkelig litteraturliste. Bogen ER indsigtfuld og kompetent, men sætter sig mellem et større antal stole i lyset af bagsidetektens erklærede publikum. Dette skyldes bl.a. det sympatiske princip med at undgå fagjargon, diagrammer, tal etc. – men det er gennemført for ekstremt i den i øvrigt velkrevne bog. Studenten vil næppe »finde den uvurderlige«, men kan måske finde lidt inspiration og få øje for

lidt flere sammenhænge: forskere vil formentligt bedre andetsteds kunne opsøge perspektivering af deres måske snævre forskningsfelt; landmænd vil formentligt hverken finde tilstrækkeligt nyt eller have kraft til at have fornøjelse af bogen; politikere vil næppe have tid m.m. til at kaste sig over netop denne bog. Forbrugeren – den læge læser, der måske kunne have mest fornøjelse/nytte af bogen, må have tilskyndelse udefra: bogen præsenterer sig meget trist; omslaget er et meget »solblegt« billede af »the English countryside«, og inden i ikke ét billede, fotografi, instruktiv tegning eller diagram eller anden appetitvækker.

Henning Mørch

Agriculture and the environment: proceedings of ITE symposium no. 13 held at Monks Wood Experimental Station on 28-29 February and 1 March 1984. Ed. by David Jenkins.

Monks Woods Experimental Station. Cambridge: Institute of Terrestrial Ecology, 1984. 195 s., ill. 30 cm. GBP 7.-.

Med fokus på Storbritannien behandler denne omfattende samling af korte artikler agerlandets økologi. Indlæggen er skrevet til et tre-dages symposium afholdt af Institute of Terrestrial Ecology, og de favner meget bredt. Landbrugets udvikling, økonomiske og teknologiske forhold behandles. Mange artikler fokuserer på det vilde plante- og dyreliv i det åbne land. Men også konsekvenserne for jordbundsforhold og hydrologi kommer man ind på. De ialt 30 relativt korte artikler giver mange gode ideer til eftertanke, og de talrige henvisninger åbner mulighed for let at fordybe sig i de enkelte temaer.

Anette Reenberg

Klaus Kulinat, Albrecht Steinecke: *Geographie des Freizeit- und Fremdenverkehrs. (Erträge der Forschung, Bd. 212).*

Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1984. XI, 264 s., ill. 20 cm. DEM 68.-.

Bogen omhandler en emnekreds, der kun i meget begrænset omfang har vakt interesse blandt geografier her i landet, skønt sagsområdet giver gode muligheder for praktisk anvendelse. Ganske anderledes forholder det sig i udlandet, hvad denne fornuftige, grundige (omend kortfattede) indføring er et tegn på, og som også den omfattende litteraturliste (600 titler) viser. Bogen

præsenterer emnet mere »geografisk« end det ofte ses. Formatet medfører, at illustrationerne præsenteres lovligt gnidret.

Henning Mørch

David Harvey: *Consciousness and the urban experience. - (Studies in the history and theory of capitalist urbanization; 1).*

XIX, 293 s.: ill. 24 cm. GBP 17.50.

David Harvey: *The urbanization of capital. (Studies in the history and theory of urbanization; 2).*

Blackwell, Oxford 1985. XVII, 239 s., ill. 24 cm. GBP 17.50.

De to bøger skal ses i forlængelse af den diskussion af teoretiske problemstillinger, der blev præsenteret i »The Limits to Capital« (1982). De to nye værker søger at forbinde den overordnede teoretiske diskussion med det faktiske historisk-geografiske forløb af urbaniseringsprocessen og dens sammenhæng med samfundets fundamentale forandring.

Urbaniseringen, den moderne produktion og nationalstatens fremvækst har væsentlige politiske og bevidsthedsmæssige implikationer. Disse er ikke blot afledte af de samfundsmæssige forhold, men må »be taken as a real social, cultural, and political phenomenon in its own right« (Bind 1, XVIII). Et eksempel: Familien, der må anses for central for individets bevidsthedsdannelse, er også central for hele samfundets reproduktion. Selvom familien som institution har en lang historie bag sig må dens funktion og betydning altid ses i relation til skiftende samfundsforhold. Således er familien gennem urbaniseringsforløbet blevet forandret fra produktions- til reproduktionsenhed.

Det andet centrale tema er kapitalens urbanisering, der primært omfatter dannelsen af »den anden natur«, dvs. det byggede miljø med dets forskellige rumlige mønstre. Harveys interesse er navnlig hvorledes kapitalismen skaber et fysisk landskab af veje, huse, fabriker, havne, butikker, institutioner mv. i overensstemmelse med egne behov/krav og hvilke modsætninger dette landskab danner. Kapitalens og de sociale relationers urbanisering er parallelle processer; adskillelsen af bolig- og arbejdssted, statens ekspansion og varetagelse af en række servicefunktioner (»Det kollektive konsum«) er eksempler herpå.

Byspørgsmålet, kapitalens og bevidsthedens urbanisering, samt det skabte rum er

nøglebegreber hos Harvey; men er byen begrebsligt anvendelig til opnåelse af større indsigt? Ved at fokusere på urbanisering er det ikke hensigten at tildele begrebet en selvstændig status: Kapital er en proces, et begreb, ikke en genstand (reifikation). Studiet af urbaniseringen er studiet af denne proces »... as it unfolds through the production of physical and social landscapes and the production of consciousness. The study of urbanization is not the study of a legal, political entity or of a physical artifact. It is concerned with processes of capital circulation...« (Bind 2, XVI).

De to bøger/bind giver ikke svar på alle væsentlige spørgsmål, hvilket primært skyldes sammenstykningsen. En mere alvorlig anke er det at forbindelsen mellem teori og empiri er lidt vel illustrativ, samt at sammenhængen i empirien undertiden er knap så overbevisende.

Begge bøger er bygget op omkring en række tidligere publicerede artikler; enkelte nye kapitler er føjet til. Nyhederne i Bind 1 omfatter et særdeles interessant indledningskapitel »Money, Time, Space, and the City«, en 150 sider lang gennemgang af Paris' urbanisering og afslutningskapitlet »The Urbanization of Consciousness«, der summerer bindets diskussioner. Det andet bind rummer kun to nye kapitler; »The Place of Urban Politics in the Geography of Uneven Capitalist Development« og »The Urbanization of Capital«.

Men alene at have en samling af de tidligere publicerede artikler (hvoraf flere allerede er blevet klassiske) og få en konklusion på det arbejde, der indledtes med »Social justice and the City« (1973), er et godt argument for at anskaffe værket. Da det tilmed perspektiverer de sidste 100-150 års udvikling på en overbevisende måde med geografien som en essentiel bestanddel er værket svært at komme udenom.

Hans Andersen

Anthony J. Rowland, Paul Cooper: *Environment and health*.

Arnold, London 1983. VI, 205 s., ill. 24 cm. GBP 8.75.

Bogen starter fonufligtvis med at indkredse sundhedsbegrebet: health & ill-health. Anden del (Causes and Effects) behandler relevante sider af omgivelser generelt (både de naturlige forekommende og menneskeskabte vilkår), smitsomme sygdomme, cancer, sygdomme i kredsløb og lunger,

samt ulykker. Tredie del (Assessing the Hazards) behandler i fire kapitler det man bredt kunne kalde »forurening«. Et afsluttende kapitel behandler beskyttelse af omgivelserne m.h.p. sundheden; kapitlet er selvom en del relevante forhold er omhandlet tidligere i bogen, mærkelig kort. Bogen er skrevet af to medicinere, hvilket dog ikke præger bogen mere end, at folk med anden faglig baggrund kan have udbytte af bogen. Det er en god introduktion – rimelig grundig og nøgtern. Mange geografer kunne have udbytte af en sådan indføring i emnekredsen, der udover den helt almene miljødebat kun optager få geografer hertilands. Mange problemstillinger i bogen har geografiske implikationer; med en fornuftig uddannelse kunne også en del geografer finde muligheder for at nyttiggøre sig indenfor dette område.

Henning Mørch

Jens Morten Hansen: *Geologi for enhver: Danmarks undergrund og råstofferne*.

Danmarks Geologiske Undersøgelse, Kbh. i kommission hos Reitzel, 1984. 88 s.: ill. 27 cm. kr. 98.-.

Denne bog er en populær fremstilling af Danmarks undergrund og råstoffer. Det er en let læselig bog med flotte illustrationer, og den kan læses af ikke fagfolk med stort udbytte. Bogen er inddelt i fire kapitler. I det første forklares de vigtigste undersøgelsesmetoder, der anvendes i udforskningen af Danmarks undergrund, medens det andet omhandler hovedtrækkene i Danmarks geologi. I tredje kapitel gennemgås de vigtigste råstoffer: vand, ler, grus, kalk og energiråstoffer, medens kapitel fire omhandler råstofforbrugets påvirkning af miljøet.

Henrik Breuning Madsen

David John, Richard Moody, and David Rolls: *Geology and landscape in Britain and Western Europe*.

Oxford University Press, Oxford 1983. XII, 171 s., ill. 24 cm. GBP 9.95.

Denne bog beskriver den geologiske udvikling og landskabet på nogle udvalgte lokaliteter i England og dele af Vesteuropa. Først gennemgås geologien og landskabstyperne på en tænkt rejse fra London til Genova, og derefter beskrives i detaljen geologien og landskabsudviklingen på seks lokaliteter: Snowdonia, The Hampshire basin, South-west England, Massif Central, Catalonia og Jylland. Bogen er rigt il-

lustreret med billeder og henvender sig ikke kun til folk med en teoretisk baggrund, men kan læses af alle.

Henrik Breuning Madsen

Carte des mutations de l'espace rural français 1950-1980. Ed. Pierre Brunet.

U.E.R. des sciences de la terre Université de Caen. Caen 1984. 131 s.: kort & 1 kort i lomme. 30 cm. FF 150.-.

Et antal franske landbrugsgeografer har sammen udarbejdet et kort over de regionale ændringer i landbruget 1950-1980.

Det undersøgte fænomen viser sig at være temmelig voldsomt. Franske landbrug er især måske i EF-regi blevet intensiveret, specialiseret og koncentreret i betydelig grad. Dertil er sket en ændring af mange klassiske landskaber. Således er 'bo-cage' ved at forsvinde, fordi hegnene er i vejen for maskinbehandling. Samtidig breder skov sig på de marginale jorder.

Alt dette fremgår af det udarbejdede kort, som desværre er svært at læse. Det er et såkaldt 'signaturkort', der kræver stadig konsultering af tegnforklaringen. Heldigvis er kortet ledsaget af en tekst. Denne er ret velredigeret, men falder alligevel meget forskellig ud efter departement, men selvfølgelig også efter forfatter. Beskrivelserne er gennemgående gode – enkelte fremragende – (også statistisk).

Nettoresultatet er en god, lille bog, der er meget nyttig for den forståelse af landskaber, der er en af geografens vigtigste opgaver.

Sofus Christiansen

Dieter Richter: *Allgäuer Alpen. – 3. veränd. Aufl. (Sammlung geologischer Führer; Bd. 77)*.

Borntraeger, Berlin 1984. X, 253 s., ill. & 1 kort i lomme. 20 cm. Pris ikke oplyst.

Denne bog er nr. 77 i rækken af Geologischer Führer. Bogen er 3. udgave omhandlende Allgäuer Alpen. Der gives først en almen geologisk oversigt over stratigrafi og tektonik og en kort geomorfologisk indføring i området, før 34 forskellige ekskursionsbeskrivelser.

Henrik Breuning Madsen

Laszlo Trunkó: *Karlsruhe und Umgebung: Nördlicher Schwarzwald, südlicher Kraichgau, Rheinebene, Ostrand des Pfälzer Waldes und der Nordvogesen. (Sammlung geologischer Führer, Bd. 78)*.